

การเรียนรู้ออนไลน์กับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Self-Directed Learning in Online Learning among Students

of Faculty of Social Administration, Thammasat University

Received 23 September, 2021

Revised 11 January, 2022

Accepted 9 February, 2022

สุขума อรุณจิต¹

Sukhuma Aroonjit²

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) ในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและความเครียดกับการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับชั้นปีที่ 1-4 ศูนย์รังสิตและศูนย์ลำปาง ปีการศึกษา 2563 จำนวน 312 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติพื้นฐาน t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance ANOVA) และสถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ผลการวิจัย

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ลำปาง ประเทศไทย
E-mail: akee_ky@hotmail.com

² Assistant Professor Dr., Lecturer of Faculty of Social Administration, Thammasat University, Lampang, Thailand

พบว่า 1) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านปรากฏว่า นักศึกษามีลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ในประเด็นด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองมากที่สุดรองลงมาเป็นประเด็นด้านความรักในการเรียนรู้ และในประเด็นด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้น้อยที่สุด 2) ปัจจัยด้านศูนย์การศึกษาและความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ ในขณะที่ปัจจัยด้านระดับการศึกษาและผลการเรียนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาไม่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ 3) สภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ทุกด้านทั้งสภาพแวดล้อมด้านผู้สอน สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อนและสภาพแวดล้อมด้านทรัพยากรในการเรียนออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ ในขณะที่ความเครียดไม่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง, การเรียนออนไลน์, นักศึกษา, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

Abstract

The purpose of this research is to explore self-directed learning in online learning among students of the Faculty of Social Administration, Thammasat University with the aim to; 1) study self-directed learning in online learning among students, 2) investigate and make comparisons between factors and self-directed learning in online learning among students, and 3) search for correlations between the environment, stress, and self-directed

learning in online learning among students. Samples are taken from 312 students from 1st-4th year students, Academic Year 2020 of the Faculty of Social Administration, Thammasat University from both Rangsit Campus and Lampang Campus. The instrument used in this research is a questionnaire. Statistics used for the analysis are; t-test Statistic, One -Way Analysis of Variance ANOVA, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient. The research result is as follows; 1) Self-directed learning in online learning among students is at a moderate level. When considering each aspect, it appears that students have the most self-directed learning aspect of online learning in regard to the responsibility for learning, followed by the aspect of the passion for learning and the aspect of the opportunity for learning as the least one. 2) There are significant differences between the factors related to the study center and computer aptitude affecting self-directed learning in online learning among students, while the factors of education level and the student's cumulative GPAX have no effect on self-directed learning in online learning. 3) All aspects of the online learning environment, including the environment of the instructor, the environment of group of friends, and the environment of resources in online learning has correlations with self-directed learning in online learning, while stress has no correlations with self-directed learning in online learning among students.

Keywords: Self-directed learning, Online Learning, Students, Faculty of Social Administration

บทนำ

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning: SDL) เป็นปรัชญาแนวคิดหลักสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ (Garrison, 1992, p. 137) ซึ่งเป็นได้ทั้งเป้าหมายของการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ (Merriam S. B., 2001, p. 5) วิชาชีพสังคมสงเคราะห์เป็นวิชาชีพหนึ่งที่ต้องมีการเรียนรู้อยู่เสมอ เนื่องจากจะต้องนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ ไปใช้ในการฝึกฝนทักษะ เทคนิคต่าง ๆ เพื่อปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Council on Social Work Education, 2014) ดังนั้นแนวทางจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งนี้คณะและมหาวิทยาลัยต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีพันธะผูกพันกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ดี (Wilcox, 1996 citing in Veronica McCauley & George McClland, 2004, p. 26) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนี้มีความสำคัญในฐานะการพัฒนาศักยภาพของตัวบุคคลและการพัฒนาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในอนาคต ด้วยการปลูกฝังให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่มีความใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ

การเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ปัจจุบันสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนการสอนออนไลน์ ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าถึงบทเรียนและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองไม่ว่าจะอยู่สถานที่ใด เวลาใด ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้มากขึ้น (Active Learning) ในทางกลับกันการเรียนการสอนออนไลน์อาจไม่สามารถทดแทนการเรียนในห้องเรียนได้โดยตรง (ธัญจิรา จิรนนทกาญจน์, 2560, น. 98) นักศึกษาบางส่วนอาจปรับตัวได้และบางส่วนไม่สามารถปรับตัวได้จนประสบปัญหาในการเรียนออนไลน์ สำหรับคณะสังคม

สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีลักษณะความรู้ทางวิชาชีพเฉพาะตัวในเชิงของทักษะวิชาชีพ การฝึกภาคปฏิบัติ แนวทางการศึกษาที่เน้นการสร้างทัศนคติเชิงบวกในการปฏิบัติงาน จรรยาบรรณทางวิชาชีพ เหล่านี้จำเป็นต้องใช้การฝึกฝน ประสบการณ์จากการดูงาน การฝึกปฏิบัติ การนิเทศงาน การเรียนการสอนออนไลน์จึงอาจเป็นข้อจำกัดในการเรียนรู้ดังกล่าว ฉะนั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญภายใต้สถานการณ์นี้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนในลักษณะนี้ประสบความสำเร็จ การทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น จะทำให้การจัดการวางแผนการเรียนการสอนออนไลน์สามารถตอบสนองผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจึงนับเป็นข้อท้าทายของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์อย่างยิ่งที่จะเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีพันธะผูกพันแนบแน่นเข้ากับการเรียนด้วยการนำตนเอง ก่อนจบไปเป็นบัณฑิตในสาขาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และสายงานอื่น ๆ ที่มีการเรียนรู้หรือการใฝ่เรียนรู้ได้อย่างไม่รู้จักจบ (Pauline Jivanjee et al., 2015, p. 260) สามารถปรับการปฏิบัติงานที่ผสมผสานกับองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เท่าทันการณ์ การเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและความเครียดกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมมติฐานในการวิจัย

1. ระดับการศึกษาที่แตกต่างของนักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่แตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาเฉลี่ยที่แตกต่างของนักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่แตกต่างกัน

3. ศูนย์การศึกษาที่แตกต่างของนักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่แตกต่างกัน

4. ความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์ที่แตกต่างของนักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่แตกต่างกัน

5. ความเครียดของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์

6. สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ทราบถึงความแตกต่างระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและความเครียดกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. องค์ความรู้ที่ได้ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์

จากการออกแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีฐานทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 3 ทฤษฎีคือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning: SDL) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้ด้วยการเปลี่ยนแปลงจากความรู้เก่าสู่ความรู้ใหม่ (Transformational Learning) (Kathleen Cercone, 2008) สามารถประยุกต์เข้ากับการเรียนออนไลน์ได้ดี การนำทฤษฎีเหล่านี้มาประยุกต์ใช้สามารถนำมาใช้ออกแบบเพื่อปรับประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้ใหญ่

ได้ ด้วยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนออนไลน์ การเรียนการสอนออนไลน์มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ในส่วนของข้อดี คือ ผู้เรียน สามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา ผู้เรียนสามารถฟังซ้ำได้ตลอด เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ง่าย เสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ พัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยี ส่วนข้อจำกัด คือ อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ความกังวลในการเรียน ไม่มีความพร้อมในวัสดุอุปกรณ์การเรียน ความไม่ชำนาญในการใช้แอปพลิเคชัน สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมกับการเรียน ขาดสมาธิในการเรียน การชักถามผู้สอนทำได้ยาก การสอบออนไลน์ไม่เหมาะสม ความไม่สะดวกในการส่งงาน การเพิ่มภาระงานให้กับผู้สอน (ธัญจิรา จิรนนทกาญจน์, 2560, น. 99-100; มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2563, น. 17)

2. แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning: SDL)

การเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (Humanistic Philosophy) ซึ่งมีความเชื่อเรื่องความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ Knowles (1975, p. 18) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็นกระบวนการที่ใช้ตนเองเป็นหลักหรือกระบวนการที่ไม่มีพึ่งผู้อื่น ตนเองสามารถรู้ได้เองว่ามีความต้องการเรียนรู้อะไร ตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้อย่าง รู้แหล่งทรัพยากรบุคคลหรือเครื่องมือในการเรียนรู้ สามารถเลือกขั้นตอนการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ สำหรับ Dixon, W. B. (1992, p. 1,789) ได้ระบุว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนอาจจะได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้ แต่ผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์ความต้องการ เป้าประสงค์ การตั้งเป้าหมายและการรับรู้ถึงแหล่งข้อมูลแห่งการเรียนรู้ อุปกรณ์ในการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ ส่วน Fisher & other (2001, p. 516) มีความคิดเห็นในทำนองเดียวกันว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการตอบสนองของ

ผู้เรียน ในการควบคุมตนเอง การมีอิสระในการเรียนรู้ ทักษะคติของผู้เรียนมีความสำคัญ เพราะผลการเรียนรู้จะแตกต่างกันออกไปตามค่านิยม ความสามารถและลักษณะของแต่ละบุคคล ในขณะที่ Guglielmino (1977, p. 34) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าผู้เรียนจะต้องสามารถกำหนดจุดประสงค์ในการเรียน กิจกรรมการเรียน แหล่งเรียนรู้ และอื่น ๆ ที่ประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการนำของผู้อื่น ทั้งนี้ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1) ลักษณะการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกิดขึ้นทั้งสภาพภายในและภายนอกชั้นเรียน และผู้เรียนกำหนดวางแผนด้วยตนเอง 2) บุคลิกลักษณะของผู้เรียนเองที่มีโอกาสทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการพึ่งตนเองได้สูง ทั้งนี้ลักษณะของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันและค่อนข้างมีความซับซ้อนอย่างมาก โดย Guglielmino, Lucy M. กล่าวถึง บุคคลที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองจะประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 8 ประการ ได้แก่ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง มีความรักในการเรียน เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือวันที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รักและใส่ใจในการเรียนรู้อยู่เสมอ มีความคิดสร้างสรรค์คือเป็นผู้ที่รู้จักตนเองดีพอในการเรียน ไม่ต้องให้ผู้สอนบอกทุกอย่าง การมองอนาคตในแง่ดี เป็นผู้ที่ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา สามารถตัดสินใจในการศึกษาเรื่องใหม่ ๆ

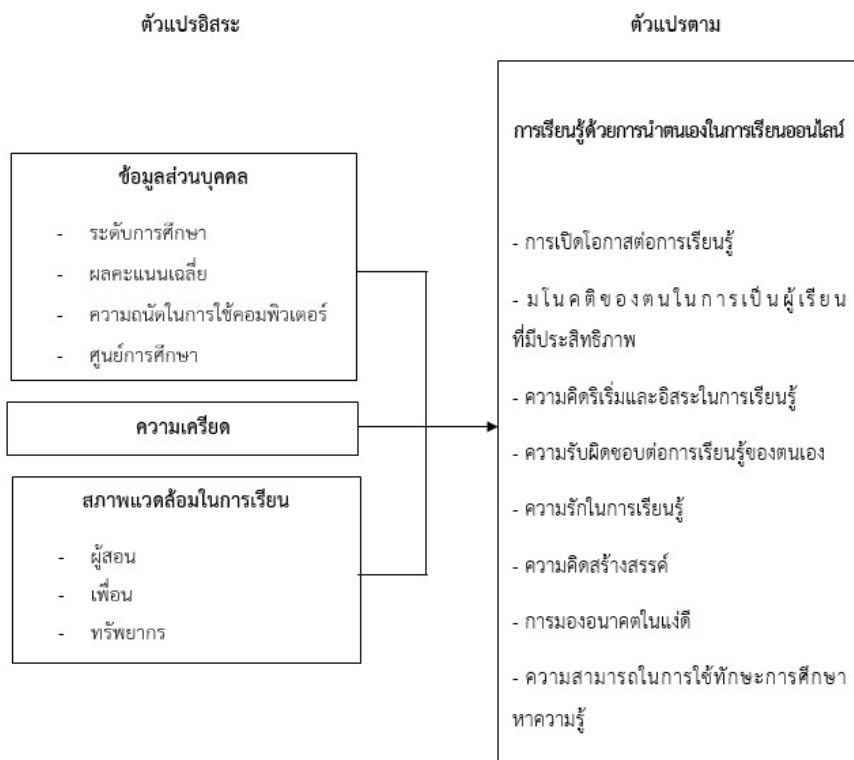
สำหรับองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ Rogers (1969, p. 5) ได้กล่าวถึงดังนี้ 1) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 2) การเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดจากความต้องการที่จะเรียนรู้จากภายในจิตใจของผู้เรียนเอง 3) การสร้างความแตกต่างหลากหลายในมีความแตกต่าง ตามพฤติกรรม ทักษะคติ บุคลิกภาพของผู้เรียนแต่ละคน 4) การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะ

ตอบสนองความต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
5) ผู้เรียนเกิดความรู้ขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือจากประสบการณ์ของตนเอง
เป็นสิ่งสำคัญและมีความหมายจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เมื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นอกจากจะเกี่ยวข้องกับลักษณะที่แตกต่างระหว่างบุคคลแล้ว ยังพบว่า สภาพแวดล้อมในการเรียนกับความเครียดส่งผลต่อการเรียนรู้ได้เช่นกัน สำหรับสภาพแวดล้อมทางการเรียน good Carter v. (1973, p. 106) ให้ความหมายของบรรยากาศการเรียนการสอนว่า เป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียน ซึ่งไม่ใช่สภาพแวดล้อมทางกายภาพเท่านั้น แต่หมายรวมถึงระดับอารมณ์ความรู้สึก บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นสภาพทางจิตวิทยา ประกอบด้วยพฤติกรรมครู พฤติกรรมผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน (Lawrenz, Frances, 1976, p. 318; Moos R. H., & Moos, B. S., 1978, p. 263; Carl R. Rogers, 1969, p. 157-164) ส่วนความเครียดนั้น Selye (1956, p. 54) ได้กล่าวว่า เป็นกลุ่มอาการที่ร่างกายแสดงอาการตอบสนองต่อสิ่งที่มาคุกคาม สาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยของบุคคลที่เกิดจากร่างกายและจิตใจ แต่ละบุคคลจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การศึกษาในมหาวิทยาลัย เช่น สิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย การเรียน การบ้าน แบบฝึกหัดที่มากหรือน้อยเกินไป และปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และการเดินทาง เป็นต้น อันเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกาย ปฏิกริยาตอบสนองเหล่านี้จะแสดงออกในรูปของการเปลี่ยนแปลงด้านสรีระ ซึ่งนำไปสู่อาการต่าง ๆ เช่น ปวดศีรษะ ปวดหลัง ความดันโลหิตสูง เป็นต้น

แผนภาพที่ 1

แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการเรียนรู้ออนไลน์กับการเรียนรู้
ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของศูนย์ลำปาง และศูนย์รังสิต ปีการศึกษา 2563 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง รวม 411 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 133 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 98 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 103 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 77 คน
2. นักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต รวม 1,003 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 280 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 244 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 260 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 219 คน

นักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งสองศูนย์รวมทั้งสิ้น 1,414 คน โดยการวิจัยนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) คำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมทั้งสิ้น จำนวน 312 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้ สถิติ t -test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance ANOVA) และสถิติการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย สามารถแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป การเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 29.20 ศึกษาอยู่คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 71.20 ผลคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) ตั้งแต่ 3.00-3.49 มากที่สุด มีความถนัดในการใช้งานคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีในระดับปานกลางมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 77.60 ความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดอยู่ในระดับรุนแรงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.60 สภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.53

2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สำหรับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.21 เมื่อพิจารณารายด้านปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ในประเด็นด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองมากที่สุด ซึ่งมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.77 รองลงมาเป็นประเด็นด้านความรักในการเรียนรู้ ซึ่งมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.73 และประเด็นด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.09

3. การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์

การวิเคราะห์ปัจจัย ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ พบว่า ศูนย์การศึกษาและความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์ที่ต่างกัน มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่ต่างกัน ในขณะที่ระดับการศึกษาและผลคะแนนเฉลี่ยสะสมที่แตกต่างกัน มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ พบว่า สภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งสภาพแวดล้อมในด้านผู้สอน สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน และสภาพแวดล้อมด้านทรัพยากรในการเรียนออนไลน์ ในขณะที่ความเครียดไม่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลการวิจัยจากการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยมีดังนี้

1. ระดับการศึกษาที่แตกต่างของนักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่ต่างกัน
2. ผลการศึกษาเฉลี่ยที่แตกต่างของนักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่ต่างกัน
3. ศูนย์การศึกษาที่แตกต่างของนักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่ต่างกัน
4. ความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์ที่แตกต่างของนักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ต่างกัน
5. ความเครียดของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์
6. สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์

ตารางสรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อที่	ตัวแปร	การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในการเรียนออนไลน์	Sig.
1	ระดับการศึกษา	ไม่แตกต่าง	0.07
2	ผลการศึกษา	ไม่แตกต่าง	0.09
3	ศูนย์การศึกษา	แตกต่าง	0.01*
4	ความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์	แตกต่าง	0.04*
5	ความเครียด	ไม่มีความสัมพันธ์	0.05
6	สภาพแวดล้อมในการเรียน ออนไลน์	มีความสัมพันธ์	0.00*

จากตารางสรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แก่ ปัจจัยด้านศูนย์การศึกษา ความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์ สภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ ซึ่งประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมในด้านผู้สอน สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน และสภาพแวดล้อมด้านทรัพยากรในการเรียนออนไลน์ ในขณะที่ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ผลการศึกษา และความเครียด ไม่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนข้อเสนอแนะของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่มาจากแบบสอบถาม ในส่วนของข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ สรุปเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ระยะเวลา การกำหนดระยะเวลาในการ เรียนออนไลน์ในแต่ละครั้งควรอยู่ในระยะเวลา 1-3 ชั่วโมง ต่อครั้ง ต่อ 1 รายวิชา และทุก 1 ชั่วโมงในการสอน ควรจะต้องมีการพักอย่างน้อย 10-15 นาที และหากสามารถบริหารจัดการได้ ควรมีการเรียนเฉพาะครึ่งวันในเวลาช่วงเช้า

ประเด็นที่ 2 วิธีการสอน ผู้สอนควรให้ข้อมูลเอกสารการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ให้นักศึกษามีโอกาสได้ศึกษาเพิ่มเติม แล้วนำสิ่งที่ศึกษาล่วงหน้านั้นมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Discuss) กันในชั้นเรียน และในส่วนของ การบรรยาย นั้น ผู้สอนควรบรรยายแบบสรุปประเด็นเนื้อหาสาระในการเรียนแต่ละครั้งอย่างรวบรัด เพื่อให้อยู่ในระยะเวลาการสอนที่เหมาะสม และควรมีการบันทึก (Record) การเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา หรือมีโอกาสกลับมาเรียนซ้ำ เพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจ ได้บ่อยเท่าที่ต้องการ

ประเด็นที่ 3 การกำหนดเนื้อหาในการเรียน ผู้สอนควรแนะนำแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้แก่ นักศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้ อย่างอิสระจากการค้นคว้าด้วยตนเองตามความสนใจของนักศึกษาแต่ละคน

ประเด็นที่ 4 กิจกรรมการเรียน นักศึกษาหลายคนต่างสะท้อนให้เห็นว่า ต้องการกลับไปเรียนในห้องเรียนปกติมากกว่าการเรียนออนไลน์ เนื่องจากการเรียนออนไลน์ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย เหนื่อยล้า มีผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ดังนั้นการใช้กิจกรรมในการเรียนประกอบนั้น จะสามารถช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนได้ ในส่วนของกิจกรรมเชิงวิชาการนั้น ผู้สอนควรมอบหมายงานให้ทำในชั่วโมงการเรียนการสอน แทนการให้แบบฝึกหัดหรือการบ้านทำนอกชั่วโมงเรียน หากต้องมอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกชั่วโมงสอน ผู้สอนในทุกรายวิชา ควรจะคำนึงถึงปริมาณงานที่เหมาะสมไม่มากเกินไป เพื่อลดความเครียดในการเรียน

ออนไลน์ของนักศึกษา นอกจากนี้ ผู้สอนควรแจ้งให้นักศึกษาทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของงานที่ส่งไป เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำไปพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองต่อไป ในส่วนของกิจกรรมเชิงนันทนาการ ควรมีสอดแทรกอยู่ในการเรียนการสอนด้วย สร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีหรือการสร้างบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการบ้าง เพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดขณะเรียนออนไลน์ให้นักศึกษาและเพื่อดึงดูดความสนใจของนักศึกษาให้มีสมาธิอยู่กับผู้สอนต่อไป

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นขององค์ประกอบ ได้แก่ ประเด็นองค์ประกอบลักษณะส่วนบุคคล ประเด็นองค์ประกอบทางสังคม ประเด็นองค์ประกอบทางกายภาพ และองค์ประกอบทางการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง องค์ประกอบลักษณะส่วนบุคคล เป็นลักษณะเฉพาะตัว ความรู้ ความสามารถ ทักษะส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกันออกไป ความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี ที่ทันสมัยนี้ นับเป็นความรู้ ความสามารถและทักษะเฉพาะตัวของนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นแสดงให้เห็นว่า ความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์ที่แตกต่างกันมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่แตกต่างกัน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Guglielmino (1977, p. 34) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่า บุคลิกลักษณะของผู้เรียนเองมีผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล และยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Fisher & other (2001, p.516) Oddi L. F. (1987, p. 22) Michael Posner, Steve E Petersen (1990, 813-A) และ Pao-Nan Chou (2012, p. 177) Marlene Schommer-Aikins & Marilyn Easter

(2018, p. 112) ที่ได้สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการตอบสนองของผู้เรียนอย่างอิสระ เนื่องด้วยความสามารถตามลักษณะเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลให้การเรียนรู้ของบุคคลย่อมแตกต่างกัน ดังนั้นความสามารถและความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์ที่แตกต่างกัน จึงนำมาซึ่งการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ที่แตกต่างกัน อนึ่ง ความถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์นี้อาจเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ นักศึกษามีความสามารถในการสืบค้นข้อมูล การหาแหล่งข้อมูล การเข้าถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่แตกต่างกัน ยังมีทักษะ ความถนัดมากเท่าไร การเข้าถึงแหล่งข้อมูลหรือแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ออนไลน์ยิ่งมากขึ้นตามไปด้วย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แล้วพบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยไม่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงไม่มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาของ Susan T. Fiske & Shelley E. Taylor (1991, p. 4190-A) และ Hudspeth, Jerald Henry (1992, p. 3514-A) ที่มีข้อค้นพบว่าผลคะแนนเฉลี่ยเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองในทำนองเดียวกันนี้เอง การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบอีกด้วยว่า ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรที่ไม่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานการศึกษาในต่างประเทศของ Veronica McCauley and George McClelland (2004, p. 33-34) และงานการวิจัยในประเทศของ พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และ สุพิชชา ประสิทธิ์ธัญกิจ (2553, น. 71-72) ที่ต่างก็พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันนั้นมีผลทำให้ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ

ประเด็นที่สอง องค์ประกอบทางสังคม เป็นสภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนนั้นเป็นภาพสะท้อนถึงบรรยากาศในการเรียนออนไลน์ระหว่างผู้สอนทำการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน และการมี

ปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน หมายรวมถึงระดับอารมณ์ความรู้สึก ตามแนวคิดของ Good Carter v. (1973, p. 106) ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่า ศูนย์การศึกษาที่ต่างกันสภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ย่อมมีความแตกต่างกัน สภาพแวดล้อมทางสังคมของการเรียนออนไลน์นั้นยังประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อมด้านผู้สอน สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน ผลปรากฏเป็นที่น่าสนใจว่า ศูนย์การศึกษาที่แตกต่างกัน รวมถึงสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างกันนั้นส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยนำตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา ฉะนั้นศูนย์การศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมในการเรียนแตกต่างกันและตัวแปรสภาพแวดล้อมในการเรียนนั้นเองเป็นตัวแปรสำคัญที่เป็นข้อค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นผลการวิจัยของ Pao-Nan Chou (2012, p. 177) Curtis J. Bonk, Mimi Miyoungh Lee, Xiaojing Kou, Shuya Xu & Feng-Ru Sheu (2015, p. 349) และงานวิจัยในประเทศ อย่างเช่นงานวิจัยของ ปริณดา ตาสี (2551, น. 76-78) ที่พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีผลกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สภาพแวดล้อมในการเรียนด้านผู้สอนมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความสอดคล้องกับแนวคิดในกลุ่มมนุษยนิยมของ Carl R. Rogers (1969, pp. 157-164) ที่ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการเรียนรู้ของมนุษย์ด้วยบรรยากาศในชั้นเรียนที่ต้องมีการคำนึงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ความคิด ความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ท่าที ดังนั้นแล้ว Carl R. Rogers เชื่อว่าบรรยากาศการเรียนเหล่านี้ควรได้รับความสนใจและให้ความสำคัญไม่น้อยกว่าการเน้นทางด้านวิชาการ บรรยากาศไม่ตึงเครียด เป็นการเสริมความอบอุ่นมั่นใจและความเชื่อถือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้วิจัยมีความเห็นพ้องกับการศึกษาของ Dixon W. B. (1995, p. 1789-a) ที่ได้ระบุว่า การเรียนรู้ที่เป็นทางการต่ำ มีส่วนทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการเรียนรู้ในสภาพที่เป็นทางการสูง

สภาพแวดล้อมในการเรียนด้านผู้สอนมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์นี้สอดคล้องตามแนวคิดของ Moos R. H., & Moos, B. S. (1978, p. 263) ที่ชี้ให้เห็นว่าบรรยากาศแห่งการเรียนการสอนนี้ ผู้สอนพยายามสร้างขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น และแนวคิดเหล่านี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Lawrenz, Frances (1976, p. 318) Bull, Shirley & Solity, Joanthan (1987, pp. 16-18) Rosemary Kim, Lorne Olfman, TerryRyan & EvrenEryilmaz (2013, p. 150) และ Cogen, M. L. (1975, pp. 135-139) และงานวิจัยในไทยของ พัทณี อ่ำแก้ว (2553, น. 130) ที่ต่างสะท้อนให้เห็นว่าบรรยากาศในการเรียนอันเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้สอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้

สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อนมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์ มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดและผลการศึกษาของ Lawrenz, Frances (1976, p. 318) Moos R. H., & Moos, B. S. (1978, p. 263) Bull, Shirley & Solity, Joanthan (1987, pp. 16-18) Rosemary Kim, Lorne Olfman, TerryRyan & EvrenEryilmaz. (2013, p. 150) และ พัทณี อ่ำแก้ว (2553, น. 129-133) ที่ต่างก็ฉายภาพสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้นั้นเกิดจากบรรยากาศของการเรียนระหว่างกลุ่มเพื่อนหรือผู้เรียนกับผู้เรียน

ประเด็นที่สาม องค์ประกอบทางกายภาพ คือ สภาพแวดล้อมด้านทรัพยากรในการเรียนออนไลน์ อันประกอบไปด้วย อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (Computer) โน้ตบุ๊ก (Notebook) แท็บเล็ต (Tablet) เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) ไว-ไฟ หรือเทคโนโลยีเครือข่ายแบบไร้สาย (Wi-Fi) แหล่งข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ (Online Information) ทั้งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Books) วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Journals) ฐานข้อมูลออนไลน์ (Online Database) โทรศัพท์มือถือ รวมถึงวัสดุ

อุปกรณ์ อื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ที่มีข้อค้นพบว่า สภาพแวดล้อมด้านทรัพยากรในการเรียนออนไลน์มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนออนไลน์เป็นอย่างยิ่ง เพราะการค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศแบบออนไลน์นั้น จำเป็นต้องมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Bull, Shirley & Solity, Joanthan (1987, pp. 16-18) และ Curtis J. Bonk, Mimi Miyoung Lee, Xiaojing Kou, Shuya Xu & Feng-Ru Sheu (2015, p. 349) ที่ต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่า องค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ไม่น้อยไปกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ฉะนั้นแล้วเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนตามแนวคิดของ Rogers (1969, pp. 164-166) จึงต้องมีการจัดทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม เพียงพอและมีความหลากหลาย

ประเด็นที่สี่ องค์ประกอบทางการศึกษา เป็นสถานการณ์ที่มีผลต่อการเรียนการสอน เช่น การกำหนดเนื้อหา วิธีสอน กิจกรรมในชั้นเรียน การเรียนการสอนออนไลน์ผู้สอนควรแทรกกิจกรรมที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด ความสนุกเพลิดเพลินและมีความสนใจในชั้นเรียนออนไลน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ คมสิทธิ์ สิทธิประการ, วิกรม ฉันทรางกูร และ ภัชญาภา ทองใส (2563) ที่สะท้อนให้เราได้เห็นว่าผู้สอนควรมีรูปแบบการเรียนและกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศให้การเรียนมีความเพลิดเพลินส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ด้วย การนำตนเองในการเรียนออนไลน์ได้ดี นอกจากนี้ Rogers (1969, pp. 164 -166) Knowles, M. S. (1975, pp. 34-37) Guglielmino (1977, p. 34) และ Rosemary Kim, Lorne Olfman, Terry Ryan & Evren Eryilmaz. (2013, p. 150) ต่างเสนอแนะไปในแนวทางเดียวกันว่า การเรียนรู้ควรมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนอย่างเป็นระบบ การศึกษาถึงความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน การกำหนด

วัตถุประสงค์ร่วมกัน การออกแบบการเรียนรู้ การดำเนินการและการประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่พบว่าความถนัดทางคอมพิวเตอร์ที่แตกต่างกันทำให้การเรียนรู้ด้วยการเรียนออนไลน์มีความแตกต่างกัน ดังนั้น แนวทางในการสนับสนุนการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา คือ การจัดอบรมในการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ให้มีความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการเรียนการสอนออนไลน์ ให้นักศึกษาเข้าใจการใช้แอปพลิเคชันหลัก ของคณะหรือมหาวิทยาลัยที่ใช้ทำการเรียนการสอน

2. การพัฒนาความสามารถ ความถนัดในด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษานั้น คณะและมหาวิทยาลัยควรมีการจัดอบรม สัมมนา พัฒนาทั้งผู้สอนและผู้เรียนอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

3. สภาพแวดล้อมทางการเรียนออนไลน์มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้สอน ผู้เรียน คณะ และมหาวิทยาลัย ควรส่งเสริมสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศการเรียนการสอนออนไลน์ที่ดีให้เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

4. สภาพแวดล้อมด้านผู้สอนมีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้สอนควรตระหนักในบทบาทของการเป็นผู้แนะนำแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สำคัญและจำเป็น สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การให้เกียรติ เคารพกันและกัน การดึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การนำกิจกรรมเข้ามาสอดแทรกในการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้จะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. พฤติกรรมของนักศึกษาหรือผู้เรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและกลุ่มเพื่อนนั้นมีผลต่อการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนั้นนักศึกษาควรมี

ความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน การชักชวนกลุ่มเพื่อนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ โดยไม่รอรับข้อมูล ความรู้จากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ในขณะที่ผู้สอนก็ควรเลือกกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน

6. สภาพแวดล้อมด้านทรัพยากรที่ใช้ในการเรียน เท่าที่ผ่านมา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีมาตรการในการสนับสนุนด้านทรัพยากรการศึกษา เช่น การบริการให้ยืมคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก การแจกซิมการ์ดฟรี การบริการฐานข้อมูลออนไลน์ การบริการส่งตำราหนังสือผ่านไปรษณีย์ ฯลฯ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ แหล่งข้อมูลที่มีความจำเป็นในการเรียนการสอนออนไลน์ให้เกิดความพอเพียงแก่นักศึกษา

7. การออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับผู้สอน ผู้วิจัยนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ วางแผนการเรียนการสอนออนไลน์เป็นลำดับคือ 1) การแนะนำผู้เรียนถึงที่มา สิ่งที่จะเรียน แหล่งของข้อมูลให้ชัดเจน เพื่อให้เข้าใจตรงกันและสามารถปรับตัวเข้ากับการเรียนออนไลน์ได้ 2) ต้องให้นักศึกษาทราบถึงเนื้อหาสาระ หลักการของวิชาเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในหัวข้อและทักษะที่เกี่ยวข้อง 3) การปรับประยุกต์ใช้ เมื่อนักศึกษาประสบปัญหาจากการเรียน ผู้สอนมีบทบาทในการแนะนำแก่นักศึกษา ให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ การแก้ปัญหานี้จะเป็นการปรับประยุกต์ใช้ 4) การตกผลึกความรู้ หลังจากการนำข้อมูล ความรู้ มาปรับประยุกต์ใช้ได้แล้ว ผู้เรียนสามารถสรุปประมวลข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้จนตกผลึก

เอกสารอ้างอิง

คมสิทธิ์ สิทธิประการ, วิกรม ฉันทรางกูร และภัชญาภา ทองใส. (2563). ผลสัมฤทธิ์การเรียนการอ่านขั้นสูงของนักศึกษาผ่านบทเรียนออนไลน์. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(11), 185-198.

- ธัญจิรา จิรนนทกาญจน์. (2559). การใช้แบบเรียนออนไลน์ในการศึกษาแพทยศาสตร์. *เวชบัณฑิตศิริราช*, 9(2), 98-106.
- ปรินดา ตาสี. (2551). ลักษณะทางจิตและสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. *ปริญญาวิทยาสาตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์*, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และ สุพิชชา ประสิทธิ์ธัญกิจ. (2553). ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พชนี อ้าแก้ว. (2553). ปัจจัยด้านคุณลักษณะในตนเองและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา*, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2563). การเรียนออนไลน์. *สารสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 9(2), 10.
- Bull, Shirley, Solity, Joanthan. (1987). *Classroom Management: Principles to Practice*. New York: Croom Helm.
- Cogen, M. L. (1975). Studies of Teacher Behavior. *The Journal of Experimental Education*, 34(2), 135-139.
- Council on Social Work Education [CSWE]. (2014). *Draft 3 of the 2015 Educational Policy and Accreditation Standards (EPAS)*. Alexandria, VA: Author.

- Curtis, J. Bonk, Mimi Miyoung, Lee, Xiaojing, Kou, Shuya, Xu, & Feng-Ru, Sheu. (2015). Understanding the Self-Directed Online Learning Preferences, Goals, Achievements, and Challenges of MIT Open Course Ware Subscribers. *Educational Technology & Society*, 18(2), 349–368.
- Dixon, W. B. (1992). An exploratory study of self-directed learning readiness and pedagogical expectations about learning among adult inmate learners in Michigan. Michigan: Michigan State University.
- Fisher, M. and King, J. and Tague, G. (2001). Development of a Self-Directed Learning Readiness Scale for Nursing Education. *Nurse Education Today*, 21(1), 516-525.
- Garrison, D. R. (1992). Critical thinking and self-directed learning in adult education: An analysis of responsibilities and control issues. *Adult Education Quarterly*, 42(3), 136-148.
- Good, Carter v. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill, Inc.
- Guglielmino, L. M. (1977). *Development of the Self-Directed Learning Readiness Scale*. Georgia: University of Georgia.
- Hans, Selye. (1956). *The stress of life*. New York: McGraw-Hill.
- Hudspeth, & Jerald, Henry. (1992). *Student Outcomes: The Relationship of Teaching Style to Readiness for Self-Directed Learning*. Dissertation Abstracts International-A. (CD-ROM).
- Jivanjee, P., Pendel, K., Nissen, L., & Goodluck, C. (2016). Lifelong Learning in Social Work: A Qualitative Exploration with Social Work Practitioners, Students, and Field Instructors. *Advances in Social Work*, 16(2), 260-275.

- Kathleen, Cercone. (2008). Characteristics of Adult Learners with Implications for Online Learning Design. *AACE Review (formerly AACE Journal)*, 16(2), 137-159.
- Knowles, M. S. (1975). *Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teacher*. Chicago: Association Press.
- Lawrenz, Frances. (1976). Student Perception of the Classroom Learning Environment in Biology, Chemistry and Physics courses. *Journal of Research in Science Teaching*. 13(4), 315-323.
- Marlene, Schommer-Aikins, & Marilyn, Easter. (2018). Cognitive Flexibility, Procrastination, and Need for Closure Linked to Online Self-directed Learning Among Students Taking Online Courses. *Journal of Business and Educational Leadership*, 8(1), 112 - 123.
- Merriam, S. B. (2001). Andragogy and self-directed learning. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 89(1), 3-14.
- Michael, Posner, Steve, E. Petersen. (1990). The Attention System of the Human Brain. *Annual Review of Neuroscience*, 13(1), 25-42.
- Moos, R. H., & Moos, B. S. (1978). Classroom social climate and student absences and grades. *Journal of Educational Psychology*, 70(2), 263-269.
- Oddi, L. F. (1987). Perspectives on Self-Directed Learning. *Adult Education Quarterly*, 38(1), 21-31.
- Pao-Nan, Chou. (2012). Effect of Students' Self-Directed Learning Abilities on Online Learning Outcomes: Two Exploratory Experiments in

- Electronic Engineering. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(6), 172-179.
- Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn*. Columbus: Charles E. Merrill Publishing Co.
- Rosemary, Kim, Lorne, Olfman, Terry, Ryan, & Evrenli Eryilmaz (2014). Leveraging a personalized system to improve self-directed learning in online educational environments. *Computers & Education*, 70(2), 150–160.
- Susan, T. Fiske, Shelley, E. Taylor. (1991). *Social Cognition*. New York: McGraw-Hill Series in Social Psychology.
- Veronica, McCauley, & George, McClland. (2004). Further Studies in Self-Directed Learning in Physics at the University of Limerick, Ireland. *International Journal of Self-Directed Learning*, 1(2). 26-37.